

האם היא מצויה היא להיות גם בכך גילו של אדם זה [שנולד באותו הפרק ובאותו המזל], קמיפלגי.

מר סבר: שומא מצויה היא גם בכך גילו, ואין היא סימן לבעל השומא, כי שמא בן גילו הוא.

ומר סבר: אינה מצויה בכך גילו. ולכן אפשר לסמוך עליה כמו על שאר הסימנים.

ואיכא דאמרי:

הכא בשומא, האם העשויה היא להשתנות מהמראה שלה בשעת מיתה, לאחר מיתה, קמיפלגי.

מר סבר: עשויה מראה של השומא להשתנות לאחר מיתה, ואין לסמוך עליה, שהרי יתכן והיא השתנתה, ואינה מוכיחה עליו.

ומר סבר: אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה. ולכן היא סימן שאפשר לסמוך עליו.

ואיכא דאמרי —

אמר רבא: דכולי עלמא — סימנין דרבנן.

והכא, בשומא, האם היא נחשבת כמו סימן מובהק — קא מיפלגי.

כי בסימן מובהק הכל מודים שאפשר לסמוך עליו אפילו באיסורי תורה.

מר סבר: שומא סימן מובהק היא.

ומר סבר: שומא לאו סימן מובהק היא.

ומקשה הגמרא:

ולחך לישנא לעיל, דאמר רבא לפיה, שסימנין דאורייתא הם, תיקשי, הא קתני במשנתנו שאין מעידים על המת אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו!

ומתרצת הגמרא שמדובר בסימנים רגילים אצל הרבה אנשים.

כגון הסימן על גופו — דארוך וגוין, שהוא ארוך או נמוך.

ואילו על כליו, בגדיו של המת, שיש בהם סימנים מובהקים, גם אי אפשר לסמוך, היות דחיישינן לשאלה.

וכתב ר"ת דאפי' את"ל דלא כמו שחידשתי והיכא שנחבל בפניו בעי ג' ימים אפי' גופו שלם ולא מהני טביעות עין וסימנים, אפי"ה היכא דנחבל בפניו וגופו שלם אפי' יש לנו ספק שמא ראוהו יותר מג' ימים ממיתתו כיון שנשאר גופו שלם אין לתלותו אלא בתוך ג' ימים דוקא ובוה נקיל כדברי.

היוצא לדינא: כשאינו נחבל בפניו אפי' ראוהו יותר מג' ימים מהני להעיד עליו נחבל בפניו ואין גופו שלם רק בודאי ראוהו בתוך ג' ימים מהני.

ובתחילה רצה ר"ת לחדש דמיירי בראו ראשו לחוד אבל כשכל גופו שלם לא בעינן פדחת וחטם ואפי' על פי סימנים בינונים נאמן, [ע"פ ביאור ה"עצי ארזים" מובא בהערות הריטב"א הערה 56 אות ד']

ומסתפק בזה ר"ת דשמא המשנה מדברת אפילו בראו גופו שלם ואפי"ה בעינן פרצוף פנים וחוטם וע"י סמנים אינו נאמן [ודלא כמו שהיה סבור בתחילה]

ומ"מ ע"י טביעות עין נאמן [לפי ביאור שו"ת מהרח"ש המובא בשב שמתתא ז' פרק י"ג].

שיש לנו לחוש שאכן בגדי אותו אדם הם, אלא שלא הוא המת, כי יתכן שהשאלים לאדם אחר, ומת האדם ההוא עם בגדיו השאולים.

ותמהה הגמרא: ואי חישינן לשאלה —

חמור, דקיימא לן שמחזירים אותו לבעליו בסימני אוכף שעליו — היכי מהדרין? והרי יתכן שאוכף זה שאול הוא, והחמור שייך לאדם אחר!

ומשנינן: לא שילי אינשי אוכפא, אין דרכם של בעלי חמורים לשאול אוכף, דמסקיב, פוצע ופוגע ליה האוכף של חמור אחר לחמרא.

אך עדיין יש להקשות, אם חוששים לשאלה, כיצד מחזירים את הגט, כאשר מצאו קשור בכים ובארנקי ובטבעת.

היכי מהדרין, והרי יתכן שהשאלו אותם, ואדם אחר קשר אליהם או הניח בתוכם את הגט שלו?

ומשנינן: טבעת שיש בה חותם, לא משאילים אנשים. כי — חישי אינשי לזיופי, שמא יחתום בשמו עם הטבעת, וילך לביתו, ויוציא משם את כל רכושו.

כים וארנקי — מנחשי בהם אינשי, שהוא להם למזל, ולא מושלי. אין הם משאילים אותם.

ואיבעית אימא: כליו האמורים במשנה שאין מעידים לפי סימני בגדיו, הוא —

בחיווי ופומקי. שאי אפשר להעיד לפי סימני הבגדים כשהסימן הוא היותם לבנים או שחורים, או אדומים, כיון שזהו סימן הרגיל בבגדי הרבה אנשים.⁽¹⁾

שנינו במשנה: ואפילו ראוהו מגוייד — אין מעידים עליו שמת.

ומדייקת הגמרא: למימרא, דמגוייד חיי.

ורמינהי סתירה לכך ממה ששנינו במסכת אהלות [פ ו]: אדם אינו מטמא טומאת מת עד שתצא נפשו.

אפילו היה מגוייד, ואפילו היה גוסס הוא אינו מטמא, עד שימות ממנו.

ומדייקת הגמרא: טמוי לא מטמא, לפי שעדיין לא יצאה נפשו, הא מיחייא לא חיי! כי אם הוא ממשיך לחיות פשיטא שאינו מטמא.

אמר אביי, לא קשיא:

הא משנתנו לדברי רבי שמעון בן אלעזר היא.

הא המשנה במסכת אהלות, רבנן היא.

דתניא: מעידין על המגוייד, שהוא מת. ואין מעידין על הצלוב.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על המגוייד אין מעידין, מפני שיכול לכוות, לרפא את פצעיו על ידי כויה באש, וכפי שיתבאר בהמשך, ולחיות.

ולכן אין קושיה מהמשנה האומרת שאין מעידים על סימנים, כולל סימני בגדים. כי כאמור, בגדים

1. רש"י מבאר שרק את הכלים הללו לא משאילים אנשים, אך את בגדיהם הם משאילים,

ותמהה הגמרא: ומי מצית לאוקומי למשתנו כרבי שמעון בן אלעזר?

והא קתני סיפא, בהמשך הפרק: מעשה בעסיא, באחר ששילשלוהו לים, ולא עלתה בירם, שלא יצאה מהמים אלא רגלו. וכל גופו נעלם במים.

ואמרו חכמים: יש לחוש שמא לא טבע אדם זה במים, אלא עלה במקום אחר.

ומה שיש לנו לדון, זה רק אם יכול הוא להמשיך ולחיות בלי רגלו.

ולכן, אם נחתכה רגלו מן הארכובה [מן הברך]⁽²⁾ ולמעלה, שוב אינו יכול לחיות, ולכן — תנשא אשתו.

ואם נחתכה רגלו מן הארכובה ולמטה — לא תנשא אשתו, שמא חי הוא!

ואילו לפי רבי שמעון בן אלעזר יכול הוא להתרפאות ממכתו.

ומשנינן: שאני מוא, שהנופל לתוכם כשרגלו חתוכה מת, היות ותכונתם של המים היא דמרזו שהם מחזקים ומגדילים את כאב המכה.

ומקשה הגמרא, הכיצד יתכן שהמגוייד יחיה: והאמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי ההוא טייעא, רועה ישמעאלי, דשקיל ספסירא, וגידיה לגמליה, ומת תיכף ומיד, ולא אפסיקתיה לנערותיה! שלא הספיק לגמור את קול נעירתו עד שמת מיד!

אמר אבוי: החיא גמל, כחישא הויא, ולכן מת מיד, ואין זה ראייה לבריא.

רבא אמר: בסכין מלובנת באש גיידו, ודברי הכל היא משנתנו, שחום הכויה יכול לרפאות את הפציעה.

שנינו במשנה ואפילו החיה אוכלת אותו אין מעידים עליו.

אמר רב יהודה אמר שמואל: לא שנו שאין מעידים עליו אלא באוכלתו החיה ממקום שאין נפשו יוצאה.

אבל אם אכלתו החיה ממקום שנפשו יוצאה — מעידין עליו.

ואמר יהודה אמר שמואל: אם שחט בו אדם שנים של סימנים, קנה וושט, או רוב שנים, וברח האדם הנשחט — מעידין עליו שאינו חי.

ומקשינן: איני! והאמר רב יהודה אמר שמואל: שחט בו שנים או רוב שנים, ורמז, ואמר כתבו גט לאשתי — הרי אלו יכתבו ויתנו לאשתו גט! ומוכה שהוא נשאר בחיים.

ומשנינן: אמנם חי הוא עתה פרק זמן קצר, שאפשר לכתוב בו גט לאשתו, וסופו למות תוך זמן קצר.

ומקשינן, אלא מעתה, שהשוחטו ודאי מת הוא משחיתתו, יהא גולה על ידו מי שנפלה

אנשים משאילים.

ואיזה הם מקפידים עליהם שלא להשאילם.

ובספרי השאלות והתשובות דנו רבות בשאלה אלו בגדים נוהגים אנשים להשאיל,

2. תוספות יום טוב ותפארת ישראל בתחילת מסכת אהלות.

סכין מידו בשגגה על צואר חברו, ומת הנשחט לאחר זמן!

אלמה תניא: שחט שנים או רוב שנים — הרי זה אינו גולה, גם אם מת לאחר מכן הנשחט כי שמא מת מחמת דבר אחר!

ומשנינן: **הא איתמר עלה, אמר רב הושעיא: חיישינן שמא הרוח בלבלתו,** וכתוצאה מכך הוא מת, ולכן, גם אם ודאי שבעקבות השחיטה הוא ימות, ואפשר להעיד לאשתו על מותו, אין זו ראיה שהוא בלבד גרם למותו, ולכן לגבי גלות הוא פטור.

אי נמי, שמא איהו הנשחט עצמו, בפירכוסיו יותר מדאי קירב מיתתו, ואין גלות אלא למי שעשה בעצמו את כל המיתה.

קכא-א

מאי בינייהו בין שתי האוקימתות?

דשחטיה בביתא דשישא, שאין בו רוח, ופרכים הנשחט.

אי נמי, דשחטיה בכרא, בחוץ, במקום שיש רוח, ולא פרכים הנשחט.

רבי יהודה אומר: לא כל האדם ולא כל המקום.

איבעיא להו: רבי יהודה בן בבא לקולא פליג, או לחומרא פליג?

האם כוונתו לומר שיכולים להעיד על מת לפי תנאי המקום והזמן אפילו לאחר שלשה ימים, והוא מקיל.

או שמא לפי תנאי המקום והזמן יתכן ואי אפשר להעיד אפילו אם לא חלפו שלשה ימים ממיתתו. והוא מחמיר.

תא שמע: דהוא גברא דטבע בעיר הנקראת כרמי.

ואסקוהו והעלוהו מן המים למקום הנקרא "בי הדיא" לבתר תלתא יומין. ובכל זאת אנסבה רב דימי מנהרדעא לדביתהו.

ותו, **ההוא גברא דאטבע בנהר דגלת,** ואסקוהו אנשירא דשביסתנא, ואנסבה רבא לדביתהו אפומא דשושביני, לפי עדות שושביניו, מכיכיו, לבתר חמישה יומי.

אי אמרת בשלמא לקולא פליג — אינהו, שהשיאו את נשותיהם, דעביד כרבי יהודה **בן בבא.**

אלא אי אמרת לחומרא פליג, אינהו, דעביד להשיא את נשותיהם — כמאן הקילו להתירן להנשא?

ומשנינן: **שאני הטובע במיא — דצמתי.** שצומתים את צורת הפנים, ואין פני המת מתנפחים ומשתנים כמו מי שמת על היבשה.

ומקשינן: **והאמרת שמיא מרזו מחזקים את המכה!?**

ומשנינן: **הני מילי שמים מחזקים את המכה,** היבא דאיבא מכה.

אבל היבא דליבא מכה — מיצמת צמית.

והני מילי דבי אסקיה, שבשעה שמעלים את המת הטובע מהמים, חזייה בשעתיה, רואים ומכירים אותו אז.

אבל אישתהי — מיתפח תפח. ואין מעידים עליו.